

TAG SAFON UWCH

CBAC TAG SAFON UWCH mewn
IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL,
A GOFAL PLANT

CYMERADWYWYD GAN CYMWYSTERAU CYMRU

DEUNYDDIAU ASESU ENGHREIFFTIOL - UNED 3

Addysgu o 2020
l'w ddyfarnu o 2022

Mae'r cymhwyster hwn yn rhan o'r gyfres newydd o gymwysterau Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant yng Nghymru a ddarperir gan City&Guilds/CBAC.

Cynnwys

	Tudalen
Arholiadau	
UNED 3: Safbwyntiau damcaniaethol ar ddatblygiad plant a phobl ifanc	
Deunydd wedi'i ryddhau ymlaen llaw	3
Papur cwestiynau	5
Cynllun marcio	20

**TAG SAFON UWCH
IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT**

UNED 3

**SAFBWYNTIAU DAMCANIAETHOL AR DDATBLYGIAD
PLANT A PHOBL IFANC**

DEUNYDDIAU ASESU ENGHREIFFTIOL

DEUNYDD WEDI'I RYDDHAU YMLAEN LLAW

**I'W GYFLWYNO I YMGEISWYR
O 1 MAWRTH 20xx**

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Ni allwch fynd â'r deunydd hwn nac unrhyw ddeunydd ymchwil cysylltiedig i mewn i'r arholiad gyda chi.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae'r wybodaeth ar y tudalen nesaf yno i'ch helpu i baratoi ar gyfer Adran A yn yr arholiad Safbwyntiau Damcaniaethol ar Ddatblygiad Plant a Phobl Ifanc.

Bydd y cwestiynau yn Adran A yr arholiad Safbwyntiau Damcaniaethol ar Ddatblygiad Plant a Phobl Ifanc yn ymwneud ag astudiaeth achos sydd wedi'i darparu fel rhan o'r papur cwestiynau.

Mae amlinelliad o'r **cyd-destun ar gyfer Adran A** yn yr arholiad Uned 3 ar gyfer haf xx i'w weld isod.

Mae Nathan yn fachgen 8 oed sydd wedi profi sawl newid yn yr ysgol a gartref yn ystod yr ychydig fisoedd diwethaf, gan gynnwys genedigaeth ei chwaer fach.

Mae'r newidiadau hyn wedi achosi iddo gynhyrfu a mynd i'w gragen yn yr ysgol, er ei fod yn cymryd rhan weithredol mewn gweithgareddau mynegiannol a chreadigol o hyd.

Mae'r ymddygiad mae Nathan yn ei ddangos gartref ac yn yr ysgol yn mynd yn fwy a mwy heriol. Mae ei rieni yn poeni ac maen nhw wedi trefnu cyfarfod ag ysgol Nathan er mwyn lleisio eu pryderon.

Er mwyn paratoi ar gyfer Adran A yn y papur arholiad Uned 3, rydych chi'n cael eich cynghori i ymchwilio i'r canlynol:

- meysydd datblygu allweddol mewn plant a phobl ifanc: corfforol, gwybyddol, ieithyddol, deallusol, cymdeithasol ac emosiynol
- pwrpas chwarae
- mathau o chwarae
- ffactorau sy'n effeithio ar ymddygiad plant a phobl ifanc
- strategaethau a dulliau sy'n cefnogi plant a phobl ifanc i ddatblygu patrymau ymddygiad cadarnhaol.

Enw'r Ymgeisydd	Rhif y Ganolfan					Rhif yr Ymgeisydd				

**TAG SAFON UWCH
IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT**

UNED 3

**SAFBWYNTIAU DAMCANIAETHOL AR DDATBLYGIAD
PLANT A PHOBL IFANC**

DEUNYDDIAU ASESU ENGHREIFFTIOL

2 awr 30 munud

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Atebwch **BOB** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn.

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Peidiwch â defnyddio pensil na beiro gel.

Peidiwch â defnyddio hylif cywiro.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae cwestiynau Adran A yn ymwneud â'r deunydd wedi'i ryddhau ymlaen llaw.

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn. Dylech rannu eich amser yn unol â hynny.

100 yw cyfanswm y marciau sydd ar gael.

Cofiwch fod angen i chi ysgrifennu eich atebion mewn Cymraeg da a'u cyflwyno'n drefnus. Bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig, gan gynnwys y defnydd priodol o atalnodi a gramadeg, yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn 5.

Astudiaeth achos i'w defnyddio gyda chwestiynau 1 a 2 yn Adran A

Mae Nathan yn fachgen wyth oed sydd newydd symud i ardal newydd gyda'i deulu: ei fam, ei dad, ei efaill Aaron a'i chwaer Gwen, sy'n 6 wythnos oed. Ers i Gwen gael ei geni, mae'r cartref wedi bod yn brysur iawn, yn gofalu am y babi newydd ac yn croesawu llawer o ymwelwyr.

Mae Nathan ac Aaron wedi dechrau yn yr ysgol gynradd Gymraeg leol ac wedi cael eu rhoi yn yr un dosbarth. Mae hyn yn achosi rhai problemau gan nad yw Nathan ac Aaron yn gyfarwydd â'r lleoliad.

Mae rhieni Nathan yn poeni gan ei fod weithiau'n ymddwyn yn heriol, ac mae'r math hwn o ymddygiad wedi dod yn fwy cyffredin yn ystod y misoedd diwethaf. Mae ymddygiad Nathan yn cynnwys y canlynol:

- cynhyrfu os bydd ei drefn ddyddiol yn cael ei newid
- dewis chwarae ar ei ben ei hun yn hytrach na gyda phlant eraill
- mynd â theganau oddi wrth blant eraill
- cynhyrfu mewn amgylchedd swllyd.

Mae rhieni Nathan yn ceisio gwobrwyo ei ymddygiad cadarnhaol, ond yn fwy a mwy aml, maen nhw'n ildio iddo, gan fod ei ymatebion yn heriol ac yn cymryd gormod o'u hamser.

Mae Nathan yn teimlo'n fwyaf cyfforddus pan fydd yn gallu dilyn patrwm cyfarwydd o weithgareddau a phan fydd ei efaill yn agos ato, gan fod Aaron yn cefnogi Nathan drwy gydol y dydd.

Mae Nathan yn cael anawsterau wrth symud o amgylch yr ystafell ddosbarth weithiau, mae ef yn cwmpo weithiau ac yn taro yn erbyn dodrefn a phlant eraill. Gall hyn fod yn anodd i Nathan ac i'r plant eraill dan sylw.

Nid yw iaith Nathan wedi datblygu'n dda ac mae hyn yn gallu ei atal pan mae'n ceisio cyfathrebu a mynegi ei deimladau. Mae Nathan wedyn yn cynhyrfu ac yn mynd i'w gragen yn ystod gweithgareddau dosbarth. Ond, mae Nathan yn mwynhau gwaith celf a gwaith creadigol, gan ei fod yn gallu mynegi ei hun mewn ffordd wahanol.

Mae addysg gorfforol yn anodd i Nathan, yn enwedig pan fydd yn aelod o dîm. Ond, mae Nathan yn hoffi cefnogi ei efaill pan fydd Aaron yn chwarae pêl-droed ar benwythnosau.

Gan eu bod yn poeni am Nathan, mae ei rieni wedi trefnu cyfarfod â'i dîm addysgu er mwyn lleisio eu pryderon. Mae mam Nathan wedi cadw dyddiadur parhaus o ddigwyddiadau heriol yn ystod y misoedd diwethaf er mwyn ei drafod â'r tîm addysgu yn yr ysgol.

ADRAN A

*Atebwch **bob** cwestiwn.*

1. Darllenwch yr astudiaeth achos am Nathan ac atebwch y cwestiynau isod.

(a) Amlinellwch **dri** ffactor a allai fod yn dylanwadu ar ymddygiad Nathan. [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (b) Disgrifiwch y patrwm o ddatblygiad emosiynol a chymdeithasol sydd i'w ddisgwyl gan blentyn wyth oed, fel Nathan. [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (c) Esboniwch sut gallai ymddygiad cadarnhaol Nathan gael ei hybu (promote) [8]
gartref ac yn yr ysgol.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Mae nifer o ffactorau yn gallu effeithio ar ymddygiad plentyn. Er mwyn cefnogi ymddygiad, mae angen i ymarferwyr fod yn ymwybodol o'r ffactorau hyn.

(a) Aseswch effaith bosibl **dau** ffactor cymdeithasegol a allai effeithio ar ymddygiad Nathan. [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ADRAN B

*Atebwch **bob** cwestiwn.*

3. Mae diddordeb gan ymarferwyr yn natblygiad cyfannol plant. Mae hyn yn cynnwys eu datblygiad corfforol a gwybyddol a'u datblygiad iaith. [6]
- (a) Disgrifiwch, gan gyfeirio at sgiliau echddygol bras a manwl, y cerrig milltir allweddol o ddatblygiad corfforol ar gyfer plentyn rhwng 0 a 2 oed.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (b) Esboniwch sut gall damcaniaeth Vygotsky ein helpu i ddeall datblygiad gwybyddol plant. [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (c) Aseswch sut gall chwarae dychmygus hybu datblygiad iaith plentyn rhwng 1 a 3 oed. [8]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Mae chwarae yn sail i Fframwaith y Cyfnod Sylfaen.

- (a) Esboniwch bwysigrwydd chwarae ar gyfer datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd yn ystod y Cyfnod Sylfaen. [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (b) Disgrifiwch bwrpas chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn yn Fframwaith y [8]
Cyfnod Sylfaen.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- (c) Cyfiawnhewch sut gall chwarae strwythuredig a chwarae anstrwythuredig [8]
gefnogi datblygiad sgiliau deallusol.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CYNLLUN MARCIO

Canllawiau i arholwyr

Marcio cadarnhaol

Dylid cofio bod ymgeiswyr yn ysgrifennu o dan amodau arholiad a dylid rhoi clod am yr hyn mae'r ymgeisydd yn ei ysgrifennu yn hytrach na mabwysiadu'r dull o'i gosbi am unrhyw hepgoriadau. Dylai fod yn bosibl i ateb da iawn gael marciau llawn ac i ateb gwael iawn gael dim marciau. Ni ddylid tynnu marciau am ateb sy'n llai na pherffaith os yw'n bodloni meini prawf y cynllun marcio.

Dylid cymhwyso'r cynllun marcio'n fanwl gywir ar gyfer cwestiynau sy'n wrthrychol neu'n seiliedig ar bwyntiau. Dylid rhoi marciau fel y dangosir heb isrannu ymhellach.

Mae cynlluniau marcio yn aml yn rhestru pwyntiau y gellir eu cynnwys yn atebion ymgeiswyr. Nid yw'r rhestr yn un gwbl gyflawn. Mae cynnwys *'Dylid rhoi credyd am unrhyw ymateb dilys arall'* (neu gyfarwyddyd tebyg) mewn cynlluniau marcio yn caniatáu ar gyfer amrywiadau posibl yn ymatebion ymgeiswyr. Dylid rhoi marciau am fanwl gywirdeb a pherthnasedd atebion ymgeiswyr.

Mae ymatebion enghreifftiol yn y cynlluniau marcio'n cyfleu terminoleg briodol. Fodd bynnag, onid yw cwestiwn yn gofyn yn benodol am rywbeth, gellir rhoi marciau i ymgeiswyr am ateb sy'n gywir ond wedi'i fynegi yng ngeiriau'r ymgeisydd ei hun.

Cynlluniau marcio seiliedig ar fandiau

Ar gyfer cwestiynau a gaiff eu marcio yn seiliedig ar fandiau, mae'r cynlluniau marcio mewn dwy ran, sef y cynnwys dangosol a'r grid asesu.

Mae'r cynnwys dangosol yn awgrymu'r amrywiaeth o bwyntiau a materion a allai gael eu cynnwys yn atebion ymgeiswyr. Gellir ei ddefnyddio i asesu ansawdd ymateb yr ymgeisydd. Fel y nodwyd uchod, ni fwriedir i gynnwys dangosol fod yn gynhwysfawr ac ni ddylai ymgeiswyr orfod cynnwys yr holl gynnwys dangosol i gyrraedd lefel uchaf y cynllun marcio.

Fodd bynnag, er mwyn cyrraedd lefel uchaf y cynllun marcio, rhaid i ymgeisydd fodloni gofynion y band marciau uchaf. Os nad yw ymateb yn haeddu ennill marciau, hynny yw heb fod yn cynnwys unrhyw beth sy'n berthnasol i'r cynllun marcio, neu os na roddwyd ymateb, ni roddir unrhyw farciau.

Mewn TAG Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant, bydd pob cwestiwn yn ymdrin ag un amcan asesu neu fwy: o AA1, AA2 neu AA3. Lle y bo'n briodol, mae'r grid asesu yn isrannu cyfanswm y marciau y gellir eu dyrannu i gwestiwn yn amcanion asesu unigol. Dangosir y rhain mewn bandiau yn y cynllun marcio. Ar gyfer pob amcan asesu, bydd disgrifyddion yn dangos y sgiliau a'r rhinweddau gwahanol ar y lefel briodol.

Asesir ymatebion ymgeiswyr i gwestiynau yn erbyn yr amcanion asesu perthnasol. Lle bo cwestiwn yn ymdrin â mwy nag un amcan asesu, gall ymgeiswyr gyflawni gwahanol fandiau o fewn y cwestiwn hwnnw. Yn yr achosion hyn, dyfernir marc am bob amcan asesu ac wedyn caiff y marciau hynny eu hadio at ei gilydd er mwyn rhoi marc cyffredinol ar gyfer y cwestiwn.

Dylid bob amser bod yn gadarnhaol wrth farcio cwestiynau gan ddefnyddio bandiau marcio. Mae hynny'n golygu, ar gyfer ymateb pob ymgeisydd, bod marciau'n cael eu cronni am arddangos sgiliau, gwybodaeth a dealltwriaeth berthnasol: nid ydyn nhw'n cael eu tynnu o uchafswm oherwydd gwallau neu hepgoriadau.

I ddechrau, dylai arholwyr ddarllen ac anodi ateb yr ymgeisydd er mwyn nodi'r dystiolaeth sy'n cael ei hasesu yn y cwestiwn hwnnw. Yna gellir cymhwyso'r cynllun marcio. Proses dau gam yw hon.

Cam 1 – Penderfynu ar y band

Gan ddechrau gyda'r band isaf, dylai arholwyr edrych ar ateb yr ymgeisydd a chadarnhau p'un a yw'n cyfateb i'r disgrifyddion ar gyfer y band hwnnw. Os bodlonir y disgrifyddion ar y band isaf, dylai arholwyr symud i fyny i'r band nesaf ac ailadrodd y broses hon ar gyfer pob band nes bydd y disgrifyddion yn cyfateb i'r ateb.

Os bydd ateb yn ymdrin ag agweddau gwahanol ar fandiau gwahanol yn y cynllun marcio, dylid mabwysiadu dull 'ffit orau' er mwyn penderfynu ar y band ac yna dylid defnyddio ymateb yr ymgeisydd i benderfynu ar y marc o fewn y band. Er enghraifft, os yw ateb ym mand 2 yn bennaf ond bod rhywfaint o gynnwys band 3, byddai'r ateb yn cael ei roi ym mand 2, ond byddai'r marc a ddyfernir yn agos at ben uchaf band 2 oherwydd y cynnwys band 3.

Ni ddylai arholwyr geisio tynnu marciau oddi ar ymgeiswyr oherwydd mân hepgoriadau mewn meysydd nad ydynt yn bwysig mewn ateb.

Cam 2 – Penderfynu ar y marc

Wrth safoni (cynhadledd farcio), bydd yr Uwch Arholwr yn rhoi cyngor manwl ar rinweddau pob band marciau. Yna bydd yr arholwyr yn cael enghreifftiau o atebion ym mhob band marciau mae'r Uwch Arholwr wedi dyfarnu marciau amdano. Dylai'r arholwyr farcio'r enghreifftiau a chymharu eu marciau â marciau'r Uwch Arholwr.

Wrth farcio, gall arholwyr ddefnyddio'r enghreifftiau hyn i benderfynu a yw ateb ymgeisydd yn well, yn waeth neu o safon gymharol i'r enghraifft. Rhaid i'r arholwyr gofio bod angen cyfeirio'n ôl at yr ateb wrth iddynt gymhwyso'r cynllun marcio er mwyn cadarnhau bod y band a'r marc a bennir yn briodol.

Adran A						
Cwestiwn	Ateb		AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
1.	<i>Darllenwch yr astudiaeth achos am Nathan ac atebwch y cwestiynau isod.</i>					
	(a)	<i>Amlinellwch dri ffactor a allai fod yn dylanwadu ar ymddygiad Nathan.</i>	6			6
		<p>Rhowch hyd at 2 farc am bob ffactor cywir yn yr astudiaeth achos a allai fod yn dylanwadu ar ymddygiad Nathan.</p> <p>Rhowch 1 marc am amlinelliad sylfaenol yn dangos rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o ffactorau a allai fod yn dylanwadu ar ymddygiad Nathan.</p> <p>Rhowch 2 farc am amlinelliad da yn dangos gwybodaeth a dealltwriaeth glir o ffactorau a allai fod yn dylanwadu ar ymddygiad Nathan.</p> <p>Gall atebion gyfeirio at unrhyw dri o'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • genedigaeth brawd neu chwaer – aflonyddwch yn y tŷ, llai o sylw ar Nathan, cynnydd yn nifer yr ymwelwyr i ymweld â babi newydd, mwy o ymddygiad negyddol i geisio sylw • symud tŷ – amgylchoedd a threfn newydd, angen cysur gan oedolion, mwy o ymddygiad negyddol • dechrau'r ysgol – athro ac amgylchoedd addysgol newydd, trefn newydd ar gyfer y diwrnod ysgol, newid trefniadau teithio i'r ysgol ac oddi yno efallai, ansicr o amseriadau yn ystod y dydd, teimlo'n ansefydlog • arddulliau rhianta – rhieni yn gadael iddo gael ei ffordd ei hun oherwydd diffyg amser a phwysau o gael babi newydd • teulu – safle yn y teulu, mae angen iddo rannu sylw'r oedolion, rhannu'r cartref a'i eiddo â brawd neu chwaer arall. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb perthnasol arall.</p>				

TAG SAFON UWCH IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT
Deunyddiau Asesu Enghreifftiol 23

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
(b)	<i>Disgrifiwch y patrwm o ddatblygiad emosiynol a chymdeithasol sydd i'w ddisgwyl gan blentyn wyth oed, fel Nathan.</i>	6			6
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Cymdeithasol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cymryd rhan mewn gweithgareddau grŵp a gallu siarad drostyn nhw eu hunain • meithrin cyfeillgarwch parhaus • meithrin annibyniaeth a hunanwerth cynyddol • datblygu ei safbwyntiau personol ei hun sy'n gallu bod yn wahanol i safbwyntiau rhieni a/neu gyfoedion. <p>Emosiynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dechrau ymateb i bwysau gan gyfoedion • dod yn feirniadol ac yn fyfyr o berfformiad a chyfranogiad personol • arddangos emosiynau, weithiau rhwystredigaeth a dicter • mynd yn swil ac yn dawedog o bosibl • emosiynau sy'n newid yn gyflym • dangos ymdeimlad o gyfrifoldeb dros ei drefnau ei hun. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb perthnasol arall.</p>				

Band	AA1
3	5-6 marc
	<p>Disgrifiad da iawn sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth drylwyr o'r patrwm o ddatblygiad emosiynol a chymdeithasol sydd i'w ddisgwyl gan blentyn wyth oed • dealltwriaeth hyderus o gysyniadau perthnasol.
2	3-4 marc
	<p>Disgrifiad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o'r patrwm o ddatblygiad emosiynol a/neu gymdeithasol sydd i'w ddisgwyl gan blentyn wyth oed • dealltwriaeth sicr ar y cyfan o gysyniadau perthnasol.
1	1-2 marc
	<p>Disgrifiad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o'r patrwm o ddatblygiad emosiynol a/neu gymdeithasol sydd i'w ddisgwyl gan blentyn wyth oed • rhywfaint o ddealltwriaeth o gysyniadau sylfaenol.
	0 marc
	Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
(c)	<i>Esboniwch sut gallai ymddygiad cadarnhaol Nathan gael ei hybu (promote) gartref ac yn yr ysgol.</i>		8		8
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Yn ddelfrydol, dylai'r ysgol a'r cartref gydweithio, er mwyn helpu i sicrhau eu bod yn defnyddio dull cyson i hybu ymddygiad cadarnhaol Nathan.</p> <p>Mae'n bwysig bod y cyfathrebu rhwng rhieni Nathan a'i athrawon yn dda er mwyn sicrhau y dilynir trefnau cyson.</p> <p>Ymhlith dulliau o hybu ymddygiad cadarnhaol mae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modelu – e.e. rhieni/athrawon yn gweithredu fel modelau rôl • gosod ffiniau – e.e. rheolau gartref/yn yr ysgol • cysondeb – rhwng y cartref a'r ysgol • atgyfnerthu – e.e. canmoliaeth, gwobrau • creu amgylchedd ar gyfer ymddygiad da – e.e. dyddiau wedi'u strwythuro, eu cynllunio. <p>dylai rhieni Nathan a'i athrawon gytuno ar bolisi ymddygiad sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cyfiawnhau disgwyladau • cynnwys mewnbwn gan Nathan ei hun • mynegi rheolau mewn ffordd gadarnhaol • cynnwys rheolau am ymddygiadau grŵp • hybu strategaethau gwydnwch. <p>Gall ymatebion gyfeirio hefyd at strategaethau ffurfiol ar gyfer hybu ymddygiad cadarnhaol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darparu amgylchedd gartref ac yn yr ysgol sy'n gadarnhaol ac yn gefnogol • rhoi strategaethau ar waith i feithrin sgiliau ac atgyfnerthu ymddygiadau cadarnhaol • rhoi strategaethau ar waith ar gyfer lleihau ymddygiad annymunol. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>				

Band	AA2
4	<p style="text-align: center;">7-8 marc</p> <p>Esboniad gwyb sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth fanwl o sut gallai ymddygiad cadarnhaol Nathan gael ei hybu gartref ac yn yr ysgol • dealltwriaeth hyderus o amrywiaeth o strategaethau/dulliau y gellid eu cymhwyso er mwyn hybu ymddygiad cadarnhaol gan Nathan.
3	<p style="text-align: center;">5-6 marc</p> <p>Esboniad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o sut gallai ymddygiad cadarnhaol Nathan gael ei hybu gartref ac yn yr ysgol • dealltwriaeth sicr ar y cyfan o strategaethau/dulliau y gellid eu cymhwyso er mwyn hybu ymddygiad cadarnhaol gan Nathan.
2	<p style="text-align: center;">3-4 marc</p> <p>Esboniad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o sut gallai ymddygiad cadarnhaol Nathan gael ei hybu gartref a/neu yn yr ysgol. • rhywfaint o ddealltwriaeth o strategaethau/dulliau y gellid eu cymhwyso er mwyn hybu ymddygiad cadarnhaol gan Nathan.
1	<p style="text-align: center;">1-2 marc</p> <p>Esboniad cyfyngedig sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ychydig iawn o wybodaeth a dealltwriaeth brin o sut gallai ymddygiad cadarnhaol Nathan gael ei hybu gartref neu yn yr ysgol. • ychydig iawn o ddealltwriaeth o strategaethau/dulliau y gellid eu rhoi ar waith er mwyn hybu ymddygiad cadarnhaol gan Nathan.
	<p style="text-align: center;">0 marc</p> <p style="text-align: center;">Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.</p>

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
2.	<p><i>Mae nifer o ffactorau yn gallu effeithio ar ymddygiad plentyn. Er mwyn cefnogi ymddygiad, mae angen i ymarferwyr fod yn ymwybodol o'r ffactorau hyn.</i></p>				
(a)	<p><i>Aseswch effaith bosibl dau ffactor cymdeithasegol a allai effeithio ar ymddygiad Nathan.</i></p>			6	6
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Mae ffactorau cymdeithasegol yn deillio, er enghraifft, o ddiwylliant, cymuned, y teulu a'r ysgol.</p> <p>Gallai'r ffactorau hyn effeithio'n negyddol ar ymddygiad Nathan, fel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • strwythur y teulu: gallai newid yn y strwythur teuluol fel cael brawd neu chwaer fach, olygu bod Nathan yn derbyn llai o sylw, a gall ei ymddygiad fynd yn fwy fwy negyddol er mwyn cael sylw • amgylcheddol: gallai symud i ardal newydd a dechrau mewn ysgol newydd olygu bod trefn ddyddiol Nathan wedi'i hamharu, mae hyn wedi tarfu ar Nathan a gall ei ymddygiad fynd yn fwy fwy negyddol • economaidd-gymdeithasol: gall cyfyngiadau ariannol fod yn ffactor, gan y gallai brawd neu chwaer newydd roi pwysau ariannol ar gyllid y teulu, felly mae Nathan yn cael llai o trîts a gwobrau, mae'n bosibl ei fod yn teimlo ei fod wedi'i adael allan a gall ei ymddygiad fynd yn fwy fwy negyddol. <p>Gallai'r un ffactorau effeithio'n gadarnhaol ar ymddygiad Nathan, fel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • strwythur teuluol gallai newid yn y strwythur teuluol fel brawd neu chwaer newydd, olygu bod Nathan yn dod yn fwy annibynnol ac yn cymryd cyfrifoldeb am ei weithredoedd ei hun • amgylcheddol: gallai symud i ardal newydd a dechrau mewn ysgol newydd olygu bod Nathan yn addasu'n dda i'w drefn ddyddiol newydd, gan wneud ffrindiau newydd ac yn dangos ymddygiad cadarnhaol cynyddol • economaidd-gymdeithasol: gallai'r symud i ardal newydd ymwneud â chyfleoedd cyflogaeth newydd ac incwm cynyddol i'r teulu. Gallai hyn olygu bod Nathan yn cael mwy o trîts a gwobrau nag yn y gorffennol, gallai deimlo ei fod wedi'i werthfawrogi mwy a gall ddangos ymddygiad cadarnhaol cynyddol. <p>Dylid rhoi marciau ar yr effaith gadarnhaol bosibl ar ymddygiad Nathan, er bod yr astudiaeth achos ei hun yn canolbwyntio ar yr agweddau hynny ar ei ymddygiad sy'n herio, gan fod y cwestiwn yn gofyn am effaith bosibl yn hytrach nag effaith wirioneddol.</p> <p>Rhowch greddyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>				

Band	AA3
3	<p>5-6 marc</p> <p>Asesiad da iawn sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • llunio barnau wedi'u rhesymu am effaith bosibl dau ffactor cymdeithasegol a allai effeithio ar ymddygiad Nathan • ymdriniaeth hyderus â'r cysyniad o ffactorau cymdeithasegol a'u heffaith bosibl ar ymddygiad Nathan.
2	<p>3-4 marc</p> <p>Asesiad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • llunio barnau da ar y cyfan am effaith bosibl dau ffactor cymdeithasegol a allai effeithio ar ymddygiad Nathan • ymdriniaeth syml â'r cysyniad o ffactorau cymdeithasegol a'u heffaith bosibl ar ymddygiad Nathan.
1	<p>1-2 marc</p> <p>Asesiad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fawr o dystiolaeth o lunio barnau am effaith bosibl ffactorau cymdeithasegol a allai effeithio ar ymddygiad Nathan • rhywfaint o ymgysylltu â'r cysyniad o ffactorau cymdeithasegol a'u heffaith bosibl ar ymddygiad Nathan.
	<p>0 marc</p> <p>Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.</p>

(Gellir dyfarnu uchafswm o 3 marc os yw'r ymateb yn ymwneud ag un ffactor cymdeithasegol yn unig.)

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
(b)	<i>Disgrifiwch beth yw pwrpas chwarae ac aseswch effaith bosibl chwarae creadigol ar ddatblygiad Nathan, gan gyfeirio at ddwy enghraifft.</i>	6		8	14
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Pwrpas chwarae yw caniatáu i blant ddefnyddio eu creadigrwydd a datblygu eu dychymyg, dehurwydd, a'u cryfder corfforol, gwybyddol ac emosiynol ar yr un pryd. Trwy chwarae y bydd plant yn ymgysylltu ac yn rhyngweithio yn y byd o'u cwmpas.</p> <p>Gofynnir i ymgeiswyr gyfeirio at ddwy enghraifft o chwarae creadigol ac i asesu'r effaith bosibl ar ddatblygiad Nathan. Mae'r rhestr isod yn rhoi enghreifftiau ac effeithiau posibl.</p> <p>Enghreifftiau o chwarae creadigol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gweithgareddau celf a chrefft – peintio, gwneud marciau, modelu sothach, toes chwarae, toes halen, stampio • gweithgareddau chwarae rôl – gwisgo i fyny, newid cymeriad, acen a thôn, creu golygfa, dyfeisio propiau ac adnoddau yn fyrfyfy • gweithgareddau drama ac actio – dynwared cymeriad, creu delwedd, dilyn stori, addasu adnoddau a phropiau • dawnsio a symud – mynegi teimladau drwy symudiadau dawns, datblygiad corfforol, symud i gerddoriaeth a sain • gweithgareddau awyr agored – defnyddio defnyddiau naturiol • gweithgareddau amgylcheddol • amser cân ac amser rythm • amser stori – dilyn stori, gwella cymeriadau drwy ddefnyddio propiau, gwrando ar gysyniadau stori a'u deall, deall yr ystyr • amser cylch – trafod digwyddiadau a newyddion sydd wedi digwydd yn flaenorol, cyflwyno eu stori a'u gweledigaeth o ddigwyddiadau o'r gorffennol • creu cerddoriaeth – defnyddio offerynnau cerddorol gwirioneddol neu offerynnau a wnaed â llaw i greu seiniau a rhythm. <p>Effaith bosibl chwarae creadigol ar ddatblygiad Nathan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datblygiad corfforol – sgiliau echddygol manwl a bras, cydsymud llaw a llygad, sgiliau gwisgo, gofod a symud, cydbwysedd, cydsymud • datblygiad deallusol – lliwiau, siapiau, gweadau, rhifau, maint, swm, datblygiad mathemategol, sgiliau archwilio • datblygiad iaith – geiriau ac ymadroddion newydd, tôn, llais, sgiliau holi, techneg ateb ac ymateb • datblygiad emosiynol – mynegi teimladau, emosiynau, gofidiau, pryderon, egluro a chyfiawnhau, derbyn canmoliaeth ac anogaeth • datblygiad cymdeithasol – cymryd tro, rhannu, cydnabod pobl eraill ac anghenion, cymdeithasu â ffrindiau, gwneud ffrindiau newydd, chwarae gyda phlant hŷn/iau. 				

TAG SAFON UWCH IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT
Deunyddiau Asesu Enghreifftiol 29

		<p>Gall ymgeiswyr gyfeirio hefyd at enghreifftiau eraill o sut gall chwarae creadigol gefnogi datblygiad Nathan, megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ei helpu i fynegi ei bryderon • datblygu ei sgiliau gwranddo • caniatáu iddo fynegi ei deimladau mewn ffordd greadigol • derbyn canmoliaeth ac anogaeth ar gyfer pob gweithgaredd yn y meysydd lle mae wedi gwneud yn dda • rhoi dewis rhydd iddo ddethol gweithgaredd creadigol mae'n ei fwynhau – ymdeimlad o annibyniaeth. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>			
--	--	--	--	--	--

Band	AA1	AA3
4	<p>Nid oes unrhyw farciau Band 4 ar gyfer yr amcan asesu hwn.</p> <p>Dyfernir 6 marc fel yn achos Band 3.</p>	<p style="text-align: center;">7-8 marc</p> <p>Asesiad ardderchog sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • barnau craff a gwybodus am effaith bosibl chwarae creadigol ar ddatblygiad Nathan • ymgysylltiad hyderus a manwl ag egwyddorion chwarae creadigol a'u heffaith bosibl, gan gyfeirio at ddwy enghraifft.
3	<p style="text-align: center;">5-6 marc</p> <p>Disgrifiad da iawn sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth drylwyr o bwrpas chwarae ac effaith bosibl chwarae creadigol ar ddatblygiad • dealltwriaeth hyderus o gysyniadau perthnasol. 	<p style="text-align: center;">5-6 marc</p> <p>Asesiad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • barnau rhesymegol am ddylanwad posibl chwarae creadigol ar ddatblygiad Nathan • ymdriniaeth drylwyr ag egwyddorion chwarae creadigol a'u heffaith bosibl, gan gyfeirio at ddwy enghraifft.
2	<p style="text-align: center;">3-4 marc</p> <p>Disgrifiad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o bwrpas chwarae ac effaith bosibl chwarae creadigol ar ddatblygiad • dealltwriaeth sicr ar y cyfan o gysyniadau perthnasol. 	<p style="text-align: center;">3-4 marc</p> <p>Asesiad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • barnau dilys ar y cyfan am ddylanwad posibl chwarae creadigol ar ddatblygiad emosïynol Nathan • ymdriniaeth syml ag egwyddorion chwarae creadigol a'u heffaith bosibl, gan gyfeirio at un neu ddwy o enghreifftiau.
1	<p style="text-align: center;">1-2 marc</p> <p>Disgrifiad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o bwrpas chwarae ac effaith bosibl chwarae creadigol ar ddatblygiad • rhywfaint o ddealltwriaeth o gysyniadau sylfaenol. 	<p style="text-align: center;">1-2 marc</p> <p>Asesiad cyfyngedig sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ychydig iawn o dystiolaeth o lunio barnau am effaith bosibl chwarae creadigol ar ddatblygiad Nathan • ychydig iawn o ymdrin ag egwyddorion chwarae creadigol a'u heffaith bosibl.
	<p style="text-align: center;">0 marc</p> <p>Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.</p>	<p style="text-align: center;">0 marc</p> <p>Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.</p>

(Gellir rhoi hyd at **4 marc** ar y mwyaf am AA3 os yw'r ymateb yn cyfeirio at un enghraifft o chwarae creadigol yn unig.)

Adran B		AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
Cwestiwn	Ateb				
3.	<i>Mae diddordeb gan ymarferwyr yn natblygiad cyfannol plant. Mae hyn yn cynnwys eu datblygiad corfforol a gwybyddol a'u datblygiad iaith.</i>				
(a)	<i>Disgrifiwch, gan gyfeirio at sgiliau echddygol bras a manwl, y cerrig milltir allweddol o ddatblygiad corfforol ar gyfer plentyn rhwng 0 a 2 oed.</i>	6			6
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>datblygiad sgiliau echddygol bras i blant rhwng 0 a 2 oed fel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rheoli'r pen • codi ar ei eistedd • cropian • sefyll • cerdded • rhedeg • hopian • neidio • mynd ar feic tair olwyn • dal/cicio pêl. <p>datblygiad sgiliau echddygol manwl i blant rhwng 0 a 2 oed fel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gafael palfaidd • gafael rhwng y bysedd a'r bawd • gafael pinsiwn rhwng y bysedd a'r bawd • trosglwyddo gwrthrychau o un llaw i'r llall • pasio gwrthrych o un llaw i'r llall • bwydo eich hun â llwy • adeiladu tŵr • troi tudalennau llyfrau cardfwrdd • pwyntio at wrthrychau gan ddefnyddio'r mynegfys. <p>Rhowch greddyd am unrhyw ymateb perthnasol arall.</p>				

Band	AA1
3	5-6 marc Disgrifiad da iawn sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth a dealltwriaeth drylwyr o'r cerrig milltir o ran datblygiad corfforol ar gyfer plentyn rhwng 0 a 2 oed, gan gynnwys sgiliau echddygol bras a sgiliau echddygol manwl• dealltwriaeth hyderus o gysyniadau perthnasol.
2	3-4 marc Disgrifiad da sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o'r cerrig milltir allweddol o ran datblygiad corfforol ar gyfer plentyn rhwng 0 a 2 oed, gan gynnwys sgiliau echddygol bras a/neu fanwl• dealltwriaeth sicr ar y cyfan o gysyniadau perthnasol.
1	1-2 marc Disgrifiad sylfaenol sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o'r cerrig milltir allweddol o ran datblygiad corfforol ar gyfer plentyn rhwng 0 a 2 oed, gan gynnwys sgiliau echddygol bras neu fanwl• rhywfaint o ddealltwriaeth o gysyniadau sylfaenol.
	0 marc Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
(b)	<i>Esboniwch sut gall damcaniaeth Vygotsky ein helpu i ddeall datblygiad gwybyddol plant.</i>		6		6
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <ul style="list-style-type: none"> Damcaniaeth dysgu cymdeithasol Vygotsky: rhyngweithio cymdeithasol o fewn y teulu a gydag aelodau gwybodus o'r gymuned yw'r brif ffordd y bydd plentyn yn caffael ymddygiadau a phrosesau gwybyddol sy'n berthnasol i'w gymdeithas ei hun. Mae ymyrraeth gan oedolion neu gyfoedion yn y cyd-destun hwn yn rhan hanfodol o'r broses ddatblygu. Y parth datblygiad procsimol (ZPD): y pellter rhwng y lefel wirioneddol o ddatblygiad (datrys problemau'n annibynnol) a'r lefel bosibl o ddatblygiad (datrys problemau o dan arweiniad oedolyn neu yng nghwmni cyfoedion mwy galluog). Mae'r cysyniad hwn yn sail i'r cysyniad o 'sgaffaldio' lle y bydd 'unigolyn mwy gwybodus' yn rhoi cefnogaeth er mwyn hybu datblygiad gwybyddol plentyn. <p>Ymhlith yr enghreifftiau mae:</p> <ul style="list-style-type: none"> cydnabod lefel bresennol y dysgu a'r potensial o ran meysydd i'w datblygu sgaffaldio'r bylchau gan ddefnyddio cefnogaeth ddigonol ac effeithiol gan oedolion a chyfoedion plentyn yn dysgu ffiniau cymdeithasol derbyniol gan oedolyn ehangu a herio cyfleoedd i ddatblygu sgiliau a gwybodaeth canmol ac annog er mwyn datblygu dysgu pellach. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>				

Band	AA2
	5-6 marc
3	<p>Esboniad da iawn sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> gwybodaeth a dealltwriaeth drylwyr o sut gall damcaniaeth Vygotsky ein helpu i ddeall datblygiad gwybyddol plant dealltwriaeth hyderus o sut mae nodweddion damcaniaeth Vygotsky yn berthnasol i blant.
	3-4 marc
2	<p>Esboniad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o sut gall damcaniaeth Vygotsky ein helpu i ddeall datblygiad gwybyddol plant dealltwriaeth sicr ar y cyfan o sut mae nodweddion damcaniaeth Vygotsky yn berthnasol i blant.
	1-2 marc
1	<p>Esboniad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o sut gall damcaniaeth Vygotsky ein helpu i ddeall datblygiad gwybyddol plant rhywfaint o ddealltwriaeth o sut mae nodweddion damcaniaeth Vygotsky yn berthnasol i blant.
	0 marc
	Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.

Cwestiwn		Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
	(c)	<i>Aseswch sut gall chwarae dychmygus hybu datblygiad iaith plentyn rhwng 1 a 3 oed.</i>			8	8
		<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Mae iaith plant yn datblygu'n gyflym rhwng 1 a 3 oed. Mae geirfa a lleferydd yn cyflymu'n gyflym wrth i sgiliau cyfathrebu a hyder y plentyn gynyddu. Dyma'r adeg mae llawer o blant yn mynd i leoliadau addysgol ac yn dechrau cymdeithasu ag eraill a chwarae.</p> <p>Mae chwarae dychmygus yn annog datblygiad iaith drwy wneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynyddu geirfa (dysgu geiriau newydd) • dewis geirfa sy'n addas at ddibenion/cyd-destunau penodol • datblygu sgiliau iaith: ymarfer gwranddo, edrych a siarad • copio iaith pobl eraill • defnyddio tŷn a llais i gyfathrebu • siarad heb fod ofn teimlo cywilydd • lleisio meddyliau a theimladau drwy chwarae rôl • siarad yn rhydd gydag emosiwn • datblygu'n emosiynol: deall a mynegi eu teimladau drwy ail-greu profiadau penodol • defnyddio eu dychymyg i fynegi eu barn a'u safbwyntiau <p>Rhowch greddyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>				

Band	AA3
4	7-8 marc Asesiad ardderchog sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• barnau craff a gwybodus am sut gall chwarae dychmygus hybu datblygiad iaith plentyn rhwng 1 a 3 oed• ymdriniaeth hyderus a manwl â'r cysyniad o chwarae dychmygus a sut gall hybu datblygiad iaith.
3	5-6 marc Asesiad da sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• barnau rhesymegol am sut gall chwarae dychmygus hybu datblygiad iaith plentyn rhwng 1 a 3 oed• ymdriniaeth drylwyr â'r cysyniad o chwarae dychmygus a sut gall hybu datblygiad iaith.
2	3-4 marc Asesiad sylfaenol sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• barnau dilys ar y cyfan o sut gall chwarae dychmygus hybu datblygiad iaith plentyn rhwng 1 a 3 oed• ymdriniaeth syml â'r cysyniad o chwarae dychmygus a sut gall hybu datblygiad iaith.
1	1-2 marc Asesiad cyfyngedig sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• ychydig iawn o dystiolaeth o lunio barnau am sut gall chwarae dychmygus hybu datblygiad iaith• ychydig iawn o ymdrin â'r cysyniad o chwarae dychmygus neu sut gall hybu datblygiad iaith.
	0 marc Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
4.	<i>Mae chwarae yn sail i Fframwaith y Cyfnod Sylfaen.</i>				
(a)	<i>Esboniwch bwysigrwydd chwarae ar gyfer datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd yn ystod y Cyfnod Sylfaen.</i>		6		6
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Mae chwarae o fewn y Cyfnod Sylfaen yn gwneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynnig cyfleoedd a gweithgareddau at bwrpas archwilio, ymchwilio a darganfod • gallu cefnogi a hybu'r broses o ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd • hybu dysgu gweithredol • helpu plant i feddwl a gwneud synnwyr o'r byd o'u hamgylch • meithrin eu sgiliau ieithyddol a'u sgiliau cyfathrebu • galluogi plant i fod yn greadigol, i ymchwilio i wahanol ddeunyddiau a'u harchwilio • cynnig cyfleoedd i blant arbrofi a rhagfynegi canlyniadau • sicrhau bod dysgu yn hwyl ac yn ddifyr • annog rheoli risg a her • annog ymchwilio'n annibynnol fel rhan o weithgareddau a bennwyd ymlaen llaw • manteisio ar gyfleoedd yn yr amgylchedd dysgu awyr agored – dysgu yn yr awyr agored. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>				

Band	AA2
3	5-6 marc Esboniad da iawn sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth a dealltwriaeth drylwyr o sut mae chwarae yn cefnogi datblygiad gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd yn ystod y Cyfnod Sylfaen• dealltwriaeth hyderus o sut gall y Cyfnod Sylfaen helpu datblygiad gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd.
2	3-4 marc Esboniad da sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o sut mae chwarae yn cefnogi datblygiad gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd yn ystod y Cyfnod Sylfaen• dealltwriaeth sicr ar y cyfan o sut gall y Cyfnod Sylfaen helpu datblygiad gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd.
1	1-2 marc Esboniad sylfaenol sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o sut mae chwarae yn cefnogi datblygiad gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd yn ystod y Cyfnod Sylfaen• rhywfaint o ddealltwriaeth o sut gall y Cyfnod Sylfaen helpu datblygiad gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd.
	0 marc Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
(b)	<i>Disgrifiwch bwrpas chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn yn Fframwaith y Cyfnod Sylfaen.</i>	8			8
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Chwarae yw sail pob maes dysgu yn Fframwaith y Cyfnod Sylfaen.</p> <p>Un math o chwarae yw chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn. Mae'n cynnwys cyfle chwarae rhyngweithiol un-i-un rhwng oedolyn a plentyn lle mae'r plentyn yn cyfeirio ac yn arwain y chwarae fel y dymuna.</p> <p>Pwrpas chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynnig cyfle i ganolbwyntio ar un gweithgaredd ar y tro • gwella ymdeimlad y plentyn o hunangyfeiriad a hunanhyder • cynyddu cyfleoedd i'r plentyn gael sylw penodol gan oedolyn (heb orfod dibynnu ar ymddygiad negyddol er mwyn gwneud hynny) • atgyfnerthu a gwella'r berthynas rhwng yr oedolyn a'r plentyn • grymuso plant • defnyddio profiadau o'r gorffennol i ail-greu eu teimladau • meithrin sgiliau penodol sydd o ddiddordeb iddynt • cysylltu dysgu â diddordebau a hobiau. <p>Enghreifftiau o chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn, y gall yr ymgeisydd gyfeirio atyn nhw wrth ddisgrifio pwrpas y math hwn o chwarae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darllen stori • gweithgareddau rhif • cydweithio ar weithgaredd celf a chrefft • gwneud chwaraeon • creu cerddoriaeth • dawnsio a symud. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb dilys arall</p>				

Band	AA1
4	7-8 marc Disgrifiad ardderchog sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth a dealltwriaeth drylwyr o bwrpas chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn• dealltwriaeth hyderus o gysyniadau perthnasol.
3	5-6 marc Disgrifiad da sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o bwrpas chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn• dealltwriaeth sicr ar y cyfan o gysyniadau perthnasol.
2	3-4 marc Disgrifiad sylfaenol sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o bwrpas chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn• rhywfaint o ddealltwriaeth o gysyniadau sylfaenol.
1	1-2 marc Disgrifiad cyfyngedig sy'n dangos: <ul style="list-style-type: none">• ychydig iawn o wybodaeth a dealltwriaeth o bwrpas chwarae wedi'i gyfeirio gan y plentyn• ychydig iawn o ddealltwriaeth o gysyniadau.
	0 marc Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
(c)	<p><i>Cyfiawnhewch sut gall chwarae strwythuredig a chwarae anstrwythuredig gefnogi datblygiad sgiliau deallusol.</i></p>			8	8
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mae chwarae strwythuredig yn unrhyw fath o weithgaredd sydd â set o reolau neu gyfarwyddiadau â nod • nid oes rheolau na ffiniau i chwarae anstrwythuredig a'r plentyn sy'n penderfynu ac yn dewis pa mor gyflym i'w gwblhau. <p>Gall ymgeiswyr wrth ddadlau sut gall chwarae strwythuredig a chwarae anstrwythuredig gefnogi datblygiad sgiliau deallusol gynnwys cyfeiriad at y gweithgareddau canlynol:</p> <p>Gweithgareddau chwarae strwythuredig, a meithrin sgiliau deallusol o bosibl:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gweithgaredd cyfrif a osodwyd ymlaen llaw (mathemategol/gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd) • gweithgaredd darllen un-i-un (llythrennau, geiriau, darllen, seiniau) • gweithgaredd coginio (ymchwilio, arbrofol) • gweithgaredd gwneud marciau a osodwyd ymlaen llaw (ffurfio llythrennau, seiniau, iaith). <p>Gweithgareddau chwarae anstrwythuredig a datblygiad posibl sgiliau deallusol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gweithgareddau ymchwilio awyr agored i ddatblygu cyfrif, siapiau, lliwiau, geiriau newydd • chwarae rhydd yn amgylchedd yr ystafell ddosbarth i ddewis eich gweithgaredd eich hun – didoli siapiau, cyfrif llinellau, darllen, gwneud marciau • chwarae yn yr awyr agored – archwilio ac ymchwilio • gweithgareddau chwarae dŵr a thywod – amser chwarae am ddim i archwilio ac ymchwilio. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>				

Band	AA3
4	<p style="text-align: center;">7-8 marc</p> <p>Cyfiawnhad ardderchog sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dadl hyderus a darbwyllol o sut gall chwarae strwythuredig a chwarae anstrwythuredig gefnogi datblygiad sgiliau deallusol • ymdriniaeth hyderus a manwl â'r egwyddor bod chwarae strwythuredig a chwarae anstrwythuredig yn cefnogi datblygiad sgiliau deallusol.
3	<p style="text-align: center;">5-6 marc</p> <p>Cyfiawnhad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dadl sicr ar y cyfan o sut gall chwarae strwythuredig a chwarae anstrwythuredig gefnogi datblygiad sgiliau deallusol • ymdriniaeth drylwyr â'r egwyddor bod chwarae strwythuredig a chwarae anstrwythuredig yn cefnogi datblygiad sgiliau deallusol.
2	<p style="text-align: center;">3-4 marc</p> <p>Cyfiawnhad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhywfaint o ddadlau o sut gall chwarae strwythuredig a/neu chwarae anstrwythuredig gefnogi datblygiad sgiliau deallusol • ymdriniaeth syml â'r egwyddor bod chwarae yn helpu i ddatblygu sgiliau deallusol.
1	<p style="text-align: center;">1-2 marc</p> <p>Cyfiawnhad cyfyngedig sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ychydig iawn o ddadlau o sut gall chwarae strwythuredig neu chwarae anstrwythuredig gefnogi datblygiad sgiliau deallusol • ychydig iawn o ymdrin â'r egwyddor bod chwarae yn helpu i ddatblygu sgiliau deallusol.
	<p style="text-align: center;">0 marc</p> <p style="text-align: center;">Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.</p>

Cwestiwn	Ateb	AA1	AA2	AA3	Cyfanswm Marciau
5.	<p><i>Mae Lily yn ddwy oed ac wedi dechrau mynd i feithrinfa dri diwrnod yr wythnos. Dyma'r tro cyntaf mae Lily wedi cael ei gwahanu oddi wrth ei mam am gyfnodau estynedig o amser.</i></p> <p><i>Mae'r newid hwn yn anodd iawn i Lily ac mae hyn yn effeithio ar ei hymddygiad. Er mwyn helpu plant ifanc i setlo yn y feithrinfa, ac ymdopi â newid, mae staff yn gweithredu (implement) system gadarn o ran trefniadau rheolaidd a gweithwyr allweddol.</i></p>				
	<p><i>Disgrifiwch bwrpas y dull person allweddol a dadansoddwch effaith bosibl y dull hwn ar Lily.</i></p>	8		10	18
	<p>Gall atebion gyfeirio at:</p> <p>Pwrpas dull person-ganolog:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mae plant yn ffynnu drwy fod mewn perthynas gariadus a diogel, a ddaw gan y rhieni fel arfer, ond gall person allweddol ddarparu'r berthynas hon hefyd • byddai'r person allweddol yn aelod penodedig o'r staff sy'n gweithredu fel pwynt cyswllt i rieni/gofalwyr a'r unigolyn hwn fydd yn meithrin perthnasoedd â'r plentyn a'r rhieni/gofalwyr • mae'r dull person allweddol yn cydnabod y gall gwahaniaethau achosi gofid i'r plentyn ac y bydd yn cael cysur o bethau cyfarwydd • bydd y person allweddol yn cyfarch y plentyn ar ddechrau sesiwn ac yn cefnogi'r rhiant a'r plentyn wrth iddynt adael, er mwyn darparu cyswllt rhwng y lleoliad a'r cartref • bydd y person allweddol yn ymateb i deimladau ac ymddygiad y plentyn mewn ffordd sensitif, gan fodloni anghenion emosïynol drwy roi sicrwydd a chefnogi llesiant y plentyn • gall y person allweddol a rhieni'r plentyn greu cofnodion datblygiad a gofal a'u rhannu. <p>Gall ymgeiswyr gysylltu eu hymateb â ffactorau penodol, megis:</p> <p>Ymgysylltu â rhieni/gofalwyr er mwyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • annog y rhieni i gymryd rhan e.e. boreau coffi, nosweithiau rhieni, achlysuron anffurfiol; aros a chwarae, wythnosau thema, teithiau • hybu perthynas gadarnhaol rhwng y feithrinfa a'r cartref, ymgysylltu cadarnhaol, creu cyswllt â'r rhiant/gofalwr • helpu'r plentyn i setlo yn y feithrinfa, tawelu meddyliau a rhoi cysur i'r rhiant/gofalwr e.e. tynnu lluniau yn eu habsenoldeb er mwyn helpu'r broses o roi adborth • rhoi adborth i rieni. 				

	<p>Diwallu anghenion Lily:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r person allweddol yn gynhwysol ac yn ymwybodol o anghenion unigol Lily. <p>Effaith bosibl y dull person allweddol ar Lily:</p> <ul style="list-style-type: none"> • os bydd gan Lily ymlyniad cynnar cryf, mae'n bosibl y bydd yn crïo llai pan fydd hi'n cael ei gwahanu oddi wrth ei rhieni/gofalwyr • mae'n bosibl y bydd Lily yn chwarae mwy ac yn llwyddo i ganolbwyntio am gyfnodau hwy • mae ymlyniad emosiynol â pherson allweddol yn helpu i roi sicrwydd i Lily fod yr unigolyn mae'n dibynnu arno yno iddi • pan fydd Lily yn teimlo'n ddiogel, mae'n bosibl y bydd yn fwy tebygol o roi cynnig ar bethau a bod yn fwy annibynnol • mae'n bosibl y bydd Lily yn fwy hyderus wrth fynegi ei syniadau a'i theimladau ac yn teimlo'n gadarnhaol amdani hi ei hun • mae ymlyniad yn dylanwadu ar ddatblygiad cyffredinol uniongyrchol Lily a'i pherthnasoedd yn y dyfodol • mae Lily yn debygol o deimlo'n gartrefol ac yn hapus ac yn fwy hyderus i archwilio ac o ganlyniad, bydd yn dod yn ddysgwyr mwy galluog • gall trefn reolaidd dda helpu Lily i deimlo'n ddiogel ac yn gartrefol, gan gynnig cyfleoedd iddi hefyd i archwilio, chwarae a dysgu • mae cadw at amserlen reolaidd i Lily yn lleihau pryder gan ei bod yn gwybod pa weithgaredd sy'n dod nesaf • dylai rheoleidd-dra helpu Lily i ddysgu trefniadau rheolaidd lleoliadau yn gyflym, gan ei galluogi i setlo • mae trefn gyson yn annog ymddygiad cadarnhaol ymhlith plant o bob oed • mae datblygu trefn ar gyfer pob cam yn helpu plant i ddysgu patrymau'r dydd • mae plant yn ffynnu o gael trefn: er ei bod yn dderbyniol caniatáu amser ar gyfer gweithgareddau digymell, mae angen i leoliadau gofal plant sicrhau cydbwysedd rhwng gweithgareddau digymell a threfn • dylai trefniadau dyddiol alluogi athrawon a darparwyr gofal plant i gadw'r grŵp cyfan yn hapus, ond gan fodloni anghenion sylfaenol Lily ar yr un pryd • gellir datblygu trefn unigol er mwyn diwallu anghenion Lily yn y ffordd orau h.y. darparu sefydlogrwydd a sicrwydd er mwyn lleihau ei gofid • gall trefniadau rheolaidd annog arferion diogel a hylan. <p>Rhowch gredyd am unrhyw ymateb dilys arall.</p>				
--	--	--	--	--	--

Band	AA1	AA3
4	<p style="text-align: center;">7-8 marc</p> <p>Disgrifiad ardderchog sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth drylwyr o bwrpas y dull person allweddol • dealltwriaeth hyderus o gysyniadau perthnasol. 	<p style="text-align: center;">9-10 marc</p> <p>Dadansoddiad ardderchog sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dehongliad craff a gwybodus o effaith bosibl y dull person allweddol ar Lily • ymdriniaeth hyderus a manwl ag egwyddorion y dull person allweddol. <p>Caiff ymateb yr ymgeisydd ei fynegi'n glir ac mae'n dangos defnydd cywir o amrywiaeth eang o derminoleg. Mae'r gwaith ysgrifennu wedi'i strwythuro'n dda iawn ac yn drefnus iawn, gan ddefnyddio gramadeg, atalnodi a sillafu cywir.</p>
3	<p style="text-align: center;">5-6 marc</p> <p>Disgrifiad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwybodaeth a dealltwriaeth sicr ar y cyfan o bwrpas y dull person allweddol • dealltwriaeth sicr ar y cyfan o gysyniadau perthnasol. 	<p style="text-align: center;">6-8 marc</p> <p>Dadansoddiad da sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dehongliad rhesymegol o effaith bosibl y dull person allweddol ar Lily • ymdriniaeth drylwyr ag egwyddorion y dull person allweddol. <p>Caiff ymateb yr ymgeisydd ei fynegi'n glir ac mae'n dangos defnydd cywir o derminoleg. Mae'r gwaith ysgrifennu wedi'i strwythuro'n dda, gan ddefnyddio gramadeg, atalnodi a sillafu cywir ar y cyfan.</p>
2	<p style="text-align: center;">3-4 marc</p> <p>Disgrifiad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhywfaint o wybodaeth a dealltwriaeth o bwrpas y dull person allweddol • rhywfaint o ddealltwriaeth o gysyniadau sylfaenol. 	<p style="text-align: center;">3-5 marc</p> <p>Dadansoddiad sylfaenol sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhywfaint o ddehongliad o effaith bosibl y dull person allweddol ar Lily • ymdriniaeth syml ag egwyddorion y dull person allweddol. <p>Caiff ymateb yr ymgeisydd ei fynegi'n ddigonol ac mae'n dangos defnydd priodol o derminoleg. Ar y cyfan mae'r gwaith ysgrifennu wedi'i strwythuro'n dda gyda gramadeg, atalnodi a sillafu eithaf cywir.</p>

Band	AA1	AA3
1	<p style="text-align: center;">1-2 farc</p> <p>Disgrifiad cyfyngedig sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ychydig iawn o wybodaeth a dealltwriaeth o bwrpas y dull person allweddol • ychydig iawn o ddealltwriaeth o gysyniadau. 	<p style="text-align: center;">1-2 farc</p> <p>Dadansoddiad cyfyngedig sy'n dangos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ychydig iawn o dystiolaeth o ddehongli effaith bosibl dull person allweddol • ychydig iawn o ymdrin ag egwyddorion y dull person allweddol a'u heffaith bosibl. <p>Mae ymateb yr ymgeisydd yn dangos defnydd sylfaenol o derminoleg. Mae peth tystiolaeth o strwythur i'r gwaith ysgrifennu ond mae gwallau i'w gweld o ran gramadeg, atalnodi a sillafu.</p>
	<p style="text-align: center;">0 marc</p> <p>Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.</p>	<p style="text-align: center;">0 marc</p> <p>Ateb ddim yn haeddu marc neu heb geisio rhoi ateb.</p>

Mapio cwestiynau i gynnwys y fanyleb a'r amcanion asesu

Uned 3

Cwestiwn			Cynnwys y fanyleb (prif ffocws)				Dyranïad marciau			
			Adran			Rhan	Cyfanswm Marcïau	Marcïau AA1	Marcïau AA2	Marcïau AA3
			2.3.1	2.3.2	2.3.3					
1	(a)			6	(a)	6	6	0	0	
	(b)		6		(a)	6	6	0	0	
	(c)			8	(b)	8	0	8	0	
2	(a)			6	(a)	6	0	0	6	
	(b)			14	(b)/(c h)	14	6	0	8	
Adran A			6	14	20		40	18	8	14
3	(a)		6		(a)	6	6	0	0	
	(b)		6		(b)	6	0	6	0	
	(c)			8	(b)/(c h)	8	0	0	8	
4	(a)			6	(b)	6	0	6	0	
	(b)			8	(b)/(c h)	8	8	0	0	
	(c)			8	(b)/(c h)	8	0	0	8	
5				18	(b)	18	8	0	10	
Adran B			12	30	18		60	22	12	26
Cyfanswm marciau			18	44	38		100	40	20	40